

מה להחליט? זאת השאלה!

כיתה א'

החלטות נשמעות לנו כעניין של מבוגרים. הילדים הצעירים לכאורה לא עסוקים בקבלת החלטות באופן עצמאי. לרוב הם כפופים להחלטות של ההורים, המורים, או כל מבוגר אחר בסביבתם. אך מבט מעמיק יותר מראה לנו שכל אחד, גם ילד קטן, עומד אל מול עשרות צמתי החלטה מידי יום. לפעמים צמתיים קטנים אלו של הכרעות, הם משמעותיים ומשפיעים לא פחות מהחלטות בנושאים שנתפסים ברומו של עולם. ההחלטה איך להגיב לחבר שפגע בי, או איך להתמודד עם משימה קשה בכיתה, הבחירה האם לומר אמת או לשקר – כל אלו ועוד הן החלטות רבות שכל ילד מתמודד איתן בתדירות גבוהה. אחת המשימות החשובות שלנו כמחנכים היא להעצים את יכולת הבחירה וההחלטה. כיוון שהחלטות נתפסות כשייכות לעולם של המבוגרים, פעמים רבות הילד כלל לא מודע להיותו מחליט. ברור לו שתגובתו היא אוטומטית והיא היחידה האפשרית במצב בו הוא נמצא. גישה כזו מובילה לחוסר לקיחת אחריות על תוצאות ההחלטה, וחוסר יכולת ללמוד ולהשתפר בעתיד. השיעור הנוכחי עוסק בסביבון קסמים המקבל עבורנו החלטות, במחירים של התנהלות חיים כזו, וביכולת ובחובת כל אחד מאיתנו להיות אדם בוחר.

אחת המידות המרכזיות הנצרכות כדי לקבל את ההחלטה הנכונה היא הישרות. ישירות היא הבסיס ליכולת לשקול את הנתונים כראוי, ולקבל החלטה מתוך אחריות ומוסר. הנצי"ב בהקדמתו לחומש בראשית מסביר שהשבח הגדול לאבותינו הוא שהם היו ישרים. החלטותיהם לא התקבלו רק לפי הדין והצדק, ואפילו לא רק לפי החסד, אלא – מתוך ישרות פנימית, כקיום הציווי "וְעֲשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב" (דברים ו' י"ח). וכך כותב הנצי"ב:

"זה הספר הנקרא ספר בראשית, נקרא בפי הנביאים "ספר הישר, כדאיתא" [=כפי שישנו] במסכת עבודה זרה... ויש להבין הטעם: למה קרא בלעם את אבותינו בשם ישרים ביחוד, ולא צדיקים או חסידים וכדומה? וגם: למה מכונה זה הספר ביחוד כיוני ישרים? ובלעם התפלל על עצמו שיהא אחריתו כמו בעלי זה הכינוי? והעניין, דנתבאר בשירת האזינו על הפסוק: "הַצֹּר תִּמְסִים פְּעָלוֹ... צְדִיק וְיֵשֶׁר הוּא" (דברים ל"ב, ד'), דשבח יֵשֶׁר הוּא נאמר להצדיק דין הקדוש ברוך הוא בחורבן בית שני, שהיה דור עיקש ופתלתל; ופירשנו שהיו [בני אותו דור] צדיקים וחסידים ועקלי תורה, אך לא היו ישרים בהליכות עולמים... על זה היה צידוק הדין, שהקדוש ברוך הוא ישר הוא, ואינו סובל צדיקים כאלו, אלא באופן שהולכים בדרך הישר גם בהליכות עולם, ולא בעקמימות, אף על גב שהוא לשם שמים, דזה גורם חורבן הבריאה והריסות ישוב הארץ. וזה היה שבח האבות, שמלבד שהיו צדיקים וחסידים ואוהבי ה' באופן היותר אפשר, עוד היו ישרים... כמו שאנו רואים כמה השתטח אברהם אבינו להתפלל על סדום... והיינו ממש כ"אב הָמוֹן גּוֹיִם" (בראשית י"ז, ד'), שאף על גב שאין הבן הולך במישרים, מכל מקום [האב] שוחר שלומו וטובו... וכן הרבה למדנו מהליכות האבות בדרך ארץ, מה ששייך לקיום העולם המיוחד לזה הספר, שהוא ספר הבריאה. ומשום הכי [=כך] נקרא כמו כן "ספר הישר" על מעשה האבות בזה הפרט."

לולא הבסיס הפנימי של יושר, אנחנו עלולים לקבל החלטות הנראות מתאימות לצדק, אך אינן נובעות מהיושר הפשוט והרצון האלוקי. היושר והאמת שיהיו נר לרגלנו, יעזרו לנו לקבל את ההחלטה הנכונה, המהווה קו ישר שמחבר אותנו לרצון ה' ולדרך ארץ הקדמה לתורה.

